

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων
ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ'
29 Ἀπὸ τοῦ ἀρχοντος Ῥοδόπης οὕτως
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ
τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ'
τῷ προμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τρι-
βούνων νοταρίων νομ. κδ'
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ'
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων
ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ'

30 Ἀπὸ τοῦ ἀρχοντος Αἰμιμόντου οὕτως
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ
τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ'
τῷ προμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τρι-
βούνων νοταρίων νομ. κδ'
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ'
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων
ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ'

Καὶ ὄσαι ἀρχαὶ ἡγεμονικαὶ ἤτοι
correctoriai

47 Ἀπὸ τοῦ ἀρχοντος Μυσίας δευτέρας οὕτως
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις
τρिसὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ'
τῷ προμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τρι-
βούνων νοταρίων νομ. ιε'
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ'
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων
ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς'

48 Ἀπὸ τοῦ ἀρχοντος Σκυθίας οὕτως
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ
τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ'
τῷ προμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τρι-
βούνων νοταρίων νομ. ιε'
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ'
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων
ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς'

Dat. XVII. k. Mai. CP. Belisario <v. c.>
cons. [a. 535].

на службата на преславните управители на префектури на разпореждане 40 номизми
29. От управителя на Родоп¹ така:
на тримата знатни хартуларии от свещения дворец 9 номизми,
на примикирия на пресветлите трибуни нотариин 24 номизми,
на помощника му 3 номизми,
на службата на преславните управители на префектури на разпореждане 40 номизми.

30. От управителя на Хемимонт² така:
на тримата знатни хартуларии от свещения дворец 9 номизми,
на примикирия на пресветлите трибуни нотариин 24 номизми,
на помощника му 3 номизми,
на службата на преславните управители на префектури на разпореждане 40 номизми.

И службите, които са хегемонски или коректорски³:

47. От управителя на Втора Мизия⁴ така:
на тримата знатни хартуларии от свещения дворец 9 номизми,
на примикирия на пресветлите трибуни нотариин 15 номизми,
на помощника му 3 номизми,
на службата на преславните управители на префектури на разпореждане 36 номизми.

48. От управителя на Скития⁵ така:
на тримата знатни хартуларии от свещения дворец 9 номизми,
на примикирия на пресветлите трибуни нотариин 15 номизми,
на помощника му 3 номизми,
на службата на преславните управители на префектури на разположение 36 номизми.

Издадено на 15 април в Константинопол през консулствуването на (преславния) Велизарий [535 г.]

¹ Провинция в диоцеза Тракия. Обхващала областта на Родопите и земите по Беломорското крайбрежие между р. Места и Марица, приблизително дн. Западна Тракия. ² Провинция в диоцеза Тракия. Обхващала приблизително земите между Стара планина, р. Тунджа, Черно море и Странджа планина, както и областта на гр. Адрианопол (дн. Одрин). Провинция Хемимонт е носела и името Thracia Secunda. ³ Коректор (хегемон), консулар, ректор и презид са титли на управители на провинции (вж. и стр. 45, бел. 1). ⁴ Втора или Долна Мизия (Moesia inferior) била провинция на диоцеза Тракия. Тя обхващала земите между Стара планина, Добруджа, р. Дунав и р. Цибрица. ⁵ Сиреч Малка Скития (Scythia minor), провинция на диоцеза Тракия, която обхващала днешна Добруджа, с главен гр. Томи, дн. Кюстенджа.

Scriptum est exemplar huiusmodi Dominico gloriosissimo praefecto apud Illyricum praetoriorum, sed ita quidem adiectionibus:

Iusiurandum subeant secundum proprium de hoc factum indiculum sacramenti, cuius exemplar etiam directum est tuae celsitudini. Qui vero administrationes suscipiunt, a tua celsitudine directos hinc eis a nobis codicillos suscipiant praesente deo amabili civitatis in qua degunt episcopo et aliis qui in civitate sunt in iudicio tuae celsitudinis congregatis et officio omni tuo: coram quibus et codicillos accipiant et iurent praedictum iusiurandum. — —

(Sch., Nov. VIII, pp. 64, 5—6⁶, 41; 78, 17; 80, 24 29; 81, 37—38; 85, 1—32; 86, 1 2; 88, 11 41; 89, 1 12).

4. De privilegiis archiepiscopi Primae Iustinianae

Idem A. Catelliano viro beatissimo archiepiscopo Primae Iustinianae.

Multis et variis modis nostram patriam augere cupientes, in qua prima deus praestitit nobis ad hunc mundum quem ipse condidit venire, et circa sacerdotalem censuram eam volumus maximis incrementis ampliari: ut Primae Iustinianae patriae nostrae pro tempore sacrosanctus antistes non solum metropolitanus, sed etiam archiepiscopus fiat, et certae^a provinciae sub eius sint auctoritate, id est tam ipsa mediterranea Dacia quam Dacia ripensis nec non Mysia^a prima^b et Dardania et Praevalitana provincia et secunda Macedonia et pars secundae Pannoniae, quae in Bacensi^c est civitate. Cum enim in antiquis temporibus Sirmii^d praefectura fuerat con-

Написан е такъв препис за преславния управител на Илирийската префектура Доминик, но със следните добавки:

Да се заклеват според специално за това съставения образец за клетва, препис от който е изпратен и на твоё височество. Тези обаче, които постъпват на служба, да получават от твоё височество изпратените им от нас заповеди за назначение в присъствие на боголюбивия епископ на града, в който живеят, и на другите, които са събрани в града под властта на твоё височество, и на всички твои служители и пред тях да получават и заповедите за назначение и да полагат споменатата клетва.

4. За привилегиите на архиепископа на Първа Юстиниана

Същият император до Кателиан, преблжения архиепископ на Първа Юстиниана. Понеже силно желаем да възвеличим по много и различни начини нашия роден град, където за първи път бог ни позволи да се язим на този създаден от самия него свят, ние искаме и по отношение на църковната си власт той да се разрасне до най-голяма степен, така че сегашният свети предстоятел на нашия град Първа Юстиниана¹ да стане на само митрополит, но и архиепископ² и под негова власт да бъдат някои провинции, а именно както самата Вътрешна Дакия³, така и Крайбрежна Дакия⁴, също и Първа Мизия⁵, и Дардания⁶, и провинция Превалитана⁷, и Втора Македония⁸, и част от Втора Пانونия⁹, която е в Баценската област¹⁰.

^a mysia V, missia R. ^b prima Contius secunda libri. ^c bancensi V, bacensis R, Urbatensi dedit Augustinus (ed. Iuliani a. 1567). ^d Sirmii Contius] firmii V vulg., om. R spat. vac. relicto.

¹ Град в Горна Мизия, разположен в Северна Дардания по горното течение на р. Вардар. Юстиниан подновил и украсил града, като го преименувал на Първа Юстиниана. ² Тогава не всеки митрополит е имал титлата архиепископ. ³ Провинция в диоцеза Дакия с главен град Сердика (дн. София). Тя обхващала областите на Ниш, Сердика, Пауталия (дн. Кюстендил), Германикия (дн. Сапарева баня) и др. ⁴ Провинция в диоцеза Дакия, създадена след изоставянето на Траянова Дакия. Тя обхващала приблизително дн. Северозападна България между реките Дунав и Вит и Стара планина, както и част от дн. Югославия. ⁵ Първа или Горна Мизия била провинция в диоцеза Дакия, която след Аврелиан (275 г.) обхващала басейна на р. Морава с брега на Дунава между Белград и Долни Милановац. ⁶ Провинция в диоцеза Дакия, обхващала приблизително земите на днешна Северна Македония. ⁷ Превалитана заедно с част от Втора Македония (Macedonia Salutaris) образувала провинция в диоцеза Дакия. Тази провинция обхващала части от дн. Западна Югославия (до р. Дрин) и Албания. ⁸ Втора Македония, или Macedonia Salutaris, обхващала земи в дн. Македония с главен гр. Стоби, днес развалини при Градско. Една част от нея заедно с Превалитана образувала провинция в диоцеза Дакия, а друга част заедно с Нови Епир образувала провинция в диоцеза Македония. ⁹ Втора, или Долна Пانونия била една от четирите провинции на диоцеза Пانونия. ¹⁰ Баценската област (civitas Bacensis, Iordanes, Romana et Getica, ed. Mommsen, MGH, t. V, I, p. 128, 24 civitas Basianis) с едноименен град се намирала във Втора Пانونия. Развалините на града се намират при Петровци, Югославия (вж. K. Müller, Itineraria Romana, Stuttgart 1916, col. 424).

stituta, ibique omne fuerat Illyrici fastigium tam in civilibus quam in episcopali- bus causis, postea autem Attilanis tempo- ribus eiusdem locis devastatis Apraemius^a praefectus praetorio de Sirmiana^b civitate in Thessalonicam profugus venerat, tunc ipsam praefecturam et sacerdotalis honor secutus est, et Thessalonicensis episcopus non sua auctoritate, sed sub umbra praefecturae meruit aliquam praerogativam. Cum igitur in praesenti deo auctore ita nostra respublica aucta est, ut utraque ripa Danubii iam nostris civitatibus frequentaretur, et tam Viminacium quam Recidiva et Litterata, quae trans Danubium sunt, nostrae iterum ditioni subactae sint, necessarium duximus ipsam gloriosissimam praefecturam, quae in Pannonia fuerat constituta, iuxta Pannoniam in nostra felicissima patria collocare, cum nihil quidem magni distat a Dacia mediterranea secunda Pannonia, multis autem spatiis separatur Prima Macedonia a Pannonia secunda. Et quia homines semper bellicis sudoribus inhaerentes non erat utile reipublicae ad primam Macedoniam per tot spatia tantasque difficultates venire, ideo necessarium nobis visum est ipsam praefecturam ad superiores partes trahere, et iuxta eam provinciae constitutae facilius sentiant illius medicinam. Et ideo tua beatitudo et omnes praefatae Primae Iustinianae sacrosancti antistes archiepiscopi habeant praerogativam et omnem licentiam suam auctoritatem eis impertire et eos ordinare, et in omnibus supradictis provinciis primum honorem, primam dignitatem, summum sacerdotium, summum fastigium: ut a tua sede creentur et te solum archiepiscopum habeant, nulla communione adversus (eos)^c Thessalonicensi

В старо време е била учредена префектура в Сирмиум и там е била цялата висша власт на Илирик както по гражданските, така и по епископските дела. После обаче, по времето на Атила, понеже местата на същия [Илирик] били опустошени, префектът Апремиус дошъл в Солун, като избягал от град Сирмиум, и тогава и епископското достойнство последвало самата префектура, и солунският епископ заслужил известно предимство не поради своята власт, но под сянката на префектурата. Но когато днес по божия воля нашата държава е така уголемена, че и двата бряга на Дунав изобилствуват вече с наши градове, и Виминациум¹, и Рецидива², и Литерата³, които са отвъд Дунава⁴, са отново подчинени на нашата власт, ние сметнахме за необходимо да установим близо до Панония, в нашия най-щастлив роден град най-славната префектура, която е била учредена в Панония, тъй като Втора Панония наистина отстои недалеч от Средиземна Дакция, но Първа Македония⁵ се намира на голямо разстояние от Втора Панония. И понеже не беше полезно за държавата хора, които винаги са много заети с военни дела, да преминават през такова разстояние и толкова големи трудности, за да дойдат до Първа Македония, затова ние решихме, че е необходимо да преместим префектурата към по-горните области, та разположените близо до нея провинции да чувствуват по-добре нейните грижи. И затова твое блаженство и всички светейши предстоятели, архиепископи на споменатата Първа Юстиниана, да имат и предимство, и пълна свобода да държат епископите под своя власт, да ги ръкополагат и във всички гореспоменати провинции да се ползват с най-голяма почит, да имат най-голямо достойнство, най-високо свещенослужителско положение, най-висок чин. Те да бъдат поставяни от твоя престол и да имат само тебе за архиепископ, като на солунския епископ се отнеме всякакво право

^a Apraemius RV, Aprenninus *dedit Miraeus* (ed. Jul. a. 1561), Aprennius *Contius*, Apracinius *Augustinus*; Apodemius *al.* ^b firmitana V *vulg.*, firmata R. ^c eos *add. vulg.*

¹ Град в Горна Мизия, разположен на десния бряг на р. Дунав, седалище на VII Клавдиев легион. След като бил разрушен от варварите, Юстиниан го възстановил от основи. Сега на негово място се намира Костолац (Югославия). Вж. *K. Jireček, Die Heerstrasse von Belgrad nach Constantinopel und die Balkanpässe*, Prag 1877, p. 15. ² Рецидива — вероятно Residina, посочена у Прокопий (*De aedif.*, IV, II, p. 148, 35) като крепост в Мизия след *Νεαϊοδοπιώ*. ³ Литерата (в Tab. Peut. Lederata) — сега Uj Palanka в Югославия (*Miller*, op. c., col. 542). ⁴ Изброените градове са на десния бряг на Дунав. ⁵ Провинция в диоцеза Македония. Тя обхващала приблизително земите на дн. гръцка Македония.

episcopo servanda; sed tu ipse et omnes Primae Iustinianae antistites sint eis iudices et disceptatores: quicquid oriatur inter eos discrimen, ipsi hoc dirimant et finem ei imponant et eos ordinent, neque ad alium quendam eatur, sed suum cognoscant archiepiscopum omnes praedictae provinciae, et eius sentiant creationem, et vel per se vel per suam auctoritatem vel clericos mittendos habeat omnem potestatem omnemque sacerdotalem censuram et creationis licentiam. Sed et in Aquis, quae est provinciae Daciae^a ripensis, ordinari volumus a tua sanctitate episcopum, ut non in posterum sub Meridiano^b episcopo sit constituta: sed Meridianus^c quidem maneat in Meridio, nulla ei communionem cum Aquis servanda; Aquensis autem episcopus habeat praefatam civitatem et omnia eius castella et territoria et ecclesias, ut possit Bonosiacorum scelus ex ea civitate et terra repellere vel in orthodoxam fidem transformare.

Ut igitur sciat beatitudo tua nostri numinis dispositionem, ideo praesentem legem ad tuam venerabilem sedem transmissimus, ut in perpetuum tale beneficium habeat patriae nostrae ecclesia^d in dei omnipotentis gloriam et nostri numinis sempiternam recordationem. Quando autem tuae sedis gubernatorem ab hac luce decedere contigerit, pro tempore^e archiepiscopum eius a venerabili suo concilio metropolitanorum ordinari sancimus, quemadmodum decet archiepiscopum omnibus honoratum in ecclesiis provehi, nulla penitus Thessalonicensi episcopo neque ad hoc communionem servanda.

Beatitudo igitur tua quae nostra sanxit aeternitas modis omnibus ad effectum perducere non differat.

Dat. XVIII. kal. Mai. (Belisario v. c. cons.) [a. 535]
(Sch., Nov., XI, p. 94, 1—41).

на общение с тях. Но ти сам и всички предстоятели на Първа Юстиниана да им бъдете съдии и съдници, да решавате и да туряте край на всеки спор, който се порожи между тях, да ги ръкополагате и те да не отиват при никой друг, но всички споменати провинции да знаят своя архиепископ и да чувствуват неговата власт. И той или лично, или чрез нарежданията си, или чрез изпращане на клирици да има пълна власт, и пълен иерархически надзор, и право на назначаване. Но ние желаем да бъде ръкополаган от твоя светост и епископът на Акве¹, който е [град] в провинция Крайбрежна Дакия, за да не бъде оставен за в бъдеще под властта на меридийския епископ. Меридийският [епископ], разбира се, да си остане в Меридиум², като му се отнеме всяко общение с Акве, а аквенският епископ да има споменатия град, всичките му крепости, земи и църкви, за да може да прогони от града и областта му боносиевата ерес³ и да я замени с православната вяра.

И тъй ние изпратихме настоящия закон до светия ти престол, за да знае твое блаженство разпореждането на наше величество, та църквата на нашия роден град да има за вечни времена такива права за слава на всемогъщия бог и за вечен спомен от наше величество. Когато обаче се случи управителят на твоя престол да напусне този свят, ние постановяваме да се постави своевременно архиепископ от неговия свещен събор на митрополити, да се издигне, както подобава, архиепископ, уважаван във всички църкви, като и в този случай се изключи напълно общението със солунския епископ.

И тъй твое блаженство да не отлага да приведе в изпълнение на всяка цена това, което наше величество постанови.

Издадено на 14 април (през консулстването на преславния Велизарий). [535 г.]

^a datia R ditie V. ^b meridiano R¹. ^c meridio V meridiano R vulg. ^d ecclesiae RV_a. ^e pro tempore] propter R.

¹ Сега развалини на север от Неготин, при Праово. ² Меридиум — вероятно Meridio, посочен у Прокопий (De aedif. 4: p. 124, 22). Според някои — Месемврия. ³ Създател на боносиевата ерес (IV в.) бил сърдикийският епископ Бонос. Според тая ерес Мария имала от Йосиф в други деца.